

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכרסוי
תוצאות תהדפסה.
להנצחות
לע"ג וכיו"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

פרשת חיי שרה

ותירצו התוס' וי"ל דשמא קטנה היתה ולא רצה עדיין להשיאה ליצחק.

ובפירוש עיון יעקב על העין יעקב מקשה, מה תירצו תוס' דשמא בתו של אברהם היתה קטנה, הרי רבקה ג"כ היתה קטנה בת ג' שנים, ע"ש.

אמנם יעויין בהגה' חכמת שלמה שם שציין לתוס' ביבמות (דף ס"א ע"ב) שהביאו מהמדרש שסובר דרבקה היתה בת י"ד כשנשאה יצחק, ואפשר שהתוס' כאן סוברים כן, וא"ש מש"כ שאברהם לא רצה ליתן ליצחק את בתו מפני שהיא היתה קטנה.

קושיית התוס' למ"ד שהיה לאברהם בת

אמאי לא השיאה ליצחק

ובעיקר קושיית התוס' מדוע לא השיאה אברהם אבינו ליצחק, למ"ד שבן נח מותר באחותו, הקשה המשנה למלך בספרו פרשת דרכים (דרוש א') שהרי אברהם אבינו קיים את כל התורה כולה, וכדאיתא בגמ' יומא (דף כ"ח ע"ב) 'קיים אברהם אבינו כל התורה כולה', ועוד שם 'קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר תורתי אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה', וא"כ מה קשיא להו לתוס', הרי ודאי שקיים אברהם אבינו איסור ערוה של אחותו.

והחתם סופר (בתורת משה כאן) כתב ליישב, דמכיון שאברהם אבינו נימול הוא ואנשי ביתו לשם גירות, א"כ חל עליהם הדין גר שמתגייר כקטן שנולד דמי, וא"כ מדאורייתא באמת היה יצחק מותר באחותו, אכן יש איסור דרבנן כמבואר בגמ' יבמות (דף כ"ב ע"א) שאסור לגר לישא אחותו והטעם שלא יאמר יצאנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, אכן למ"ד שבן נח מותר באחותו לא שייך גזירה זו, שהרי גם בהיותו בן נח הוא היה מותר באחותו, וא"כ לאחר שנתגייר אין טעם לאיסור, ע"ש, ולכן הקשו התוס' מדוע לא השיאה ליצחק.

.....

רבקה היתה ראויה להיות

גם כלתו של אברהם וגם אשת יצחק

"ולקחת אשה לבני ליצחק" (כ"ד - ד).

בציוריו של אברהם אליעזר כתוב "ולקחת אשה לבני ליצחק", ומאידך בדברי אליעזר ללבן ובתואל (בפסוק ל"ח) הוא הזכיר רק את דברי אברהם שאמר "ולקחת אשה לבני", ולא אמר גם מה שאברהם הוסיף 'ליצחק'.

וביאר הבית הלוי, שבאמת יש כאן שתי עניינים שציוה אברהם את אליעזר בענין האשה שיקח,

א. שתהיה ראויה והגונה להיות כלתו של אברהם,

ב. שתהיה ג"כ ראויה והגונה להיות אשת יצחק לפי מעלתו, ומביא שם משל, בגביר אחד ששילם ממון רב כדי שיהיה לו חתן בן של איזה רב גאון אחד, ובא אליו שדכן ואמר לו שהוא

החיים של הצדיקים נשארים לתמיד

"ויהיו חיי שרה..." (כ"ג - א').

מזן בעל שבט הלוי זצ"ל דקדק בפרשה, דלגבי מיתת שרה אמנו ואברהם אבינו נכתב ענין המיתה בפסוק אחרי מנין חייהם, כמו כאן בפסוק א' כתוב "ויהיו חיי שרה", ובפסוק ב' כתוב "ותמת שרה בקרית ארבע", וכן אצל אברהם אבינו להלן (פרק כ"ה) שבפסוק ז' כתוב "ואלה ימי שני חיי אברהם", ובפסוק ח' כתוב "ויגוע וימת אברהם", ואילו אצל ישמעאל נכתב מנין חייו ומיתתו בפסוק אחד, להלן (כ"ה - ז') "ואלה שני חיי ישמעאל... ויגוע וימת ויאסף אל עמיו", וצריך להבין, מדוע אצל אברהם ושרה התורה חילקה את מנין חייהם ממיתתם, ואצל ישמעאל זה כתוב באותו פסוק.

וביאר, שהרי אצל הצדיקים ימי חייהם ממשיכים להשפיע וללמד גם לאחר פטירתם, והימים שחיו כאן בעולם הזה קיימים לתמיד על ידי שכולם לומדים מתורתם וממעשיהם הטובים, ומשא"כ אצל הרשעים מיד במיתתם אבד זכרם, ואין להם שם ושארית, וא"כ מדוקדק היטב שאצל אברהם ושרה נכתבו תחילה את מנין ימי חייהם, שימים אלו נשארים לתמיד לאורך כל הדורות למען בני ישראל, אבל אצל ישמעאל מיד במיתתו אין זכר לשנותיו, ולכן זה נכתב באותו פסוק חייו עם מיתתו.

מזן בעל האבי עזרי זצ"ל היה שואל, למה יש אנשים שכל כך שמחים ביום הולדת שלהם, הרי יום זה הוא תזכורת לכך שהם התקברו עוד שנה למיתתם, ובשלמה מי שמנצל את החיים לעבודת ה', אז אכן יש לו לשמוח על עוד שנה שהוא זכה בה לחיי נצח נצחים, אבל מי שלא מנצל את הימים לעבודת ה', אז כל יום הולדת שלו זהו יום שצריך לגרום לו לצער ופחד מפני שמתקרב למיתתו.

ובהמשך הפרשה במיתת אברהם אבינו כתוב (כ"ד - א') "ואברהם זקן בא בימים", וביארו בזה דורשי רשומות [ע' של"ה כאן, וחפץ חיים בחובת השמירה פ"א, ודע"ת לרבי ירוחם חומש ויקרא (בשער הדעת)], שהצדיק מגיע עם כל הימים שלו שהם מלאים בעשייה של תורה ויראת שמים, וכל יום ויום הוא התעלה והתקרב לבורא עולם, וזה הכוונה 'בא בימים', שבאו עם הימים עצמם, שהיו מלאים במעשים טובים.

.....

בת כמה היתה רבקה כשנשאת ליצחק

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל" (כ"ד - א').

איתא בגמ' בבא בתרא (דף קמ"א ע"א) 'וה' ברך את אברהם בכל, רבי מאיר אומר שלא היה לו בת, רבי יהודה אומר שהיתה לו בת ובכל שמה'.

והתוס' שם הקשו, לרבי יהודה שסובר שהיתה לו בת, מדוע אברהם אבינו לא השיאה ליצחק, למ"ד דבן נח מותר באחותו,

מציע לו בחור שהוא עצמו גאון ותלמיד חכם גדול, אבל הגביר מיאן ולא רצה, ואמר לו שאין בדעתו שבתו תהיה רבנית וזה לא מתאים לה, שהבעל כל היום בבית המדרש והיא לבד בבית, והטעם בהתנהגות הגביר, מפני שהתורה אכן נחשבת אצלו למעלה ולכן הוא רוצה בן של רב, אבל אין התורה מענגת אותו ובסכולותו הוא חושב שלומדי התורה יש להם חיי צער, ולכן אינו רוצה שבתו תהיה אשת תלמיד חכם בעצמו.

ובזה מבואר הנ"ל, שאברהם ציווה לאליעזר ליקח אשה שגם תהיה ראויה להיות אשת לבנו מצד שהיא כלתו של אברהם אבינו, וגם שתהיה ראויה להיות אשת יצחק לפי מעלתו, וכשפגש אליעזר את רבקה הוא ראה שאכן היא ראויה לזה, אלא שכשראה את לבן ובתואל הוא ידע שאם יגיד להם שיצחק עצמו הוא ג"כ צדיק גדול, אפשר שזה יקלקל את כל השידוך, כי הם לא ירצו שרבקה תהיה בעצמה רבנית, ולכן אליעזר הסתיר את מעלתו של יצחק, ואמר רק את הענין שתהיה אשת לבנו של אברהם אבינו, דהיינו שיש לחתן אב צדיק.

.....

על ידי נישואין נעשה שלם

"ויקח האיש נזם זהב בקע משקל" (כ"ד - כ"ב).

כתב רש"י, בקע רמז לשקלי ישראל בקע לגלגל.

בספר אפריון על התורה (לבעל קיצור שולחן ערוך) הקשה, מה ענין הרמז על מצות מחצית השקל, ובשלמא שאר הרמזים של ב' לוחות הברית ועשרת הדברות מובן שבא לרמז לה על מעלתם של עם ישראל, אך במה נתיחדה מצוה זו של מחצית השקל שרימז דוקא עליה משאר כל המצוות.

וביאר שם, שרצה אליעזר לרמז לה על המעלה להינשא לתלמיד חכם, שאם תשאל רבקה מה בצע כי אנשא לתלמיד חכם, הרי הוא יאכל את פריו בעולם הבא ולא אני, לכן נתן לה אליעזר דבר לרמז על מחצית השקל, ששם מבואר באלשי"ך שהטעם שנתנו כל אחד רק מחצית השקל ולא שקל שלם, כיון שכל אחד בלא האשה הוא רק פלגא דגופא, והרי הנשים לא חטאו בחטא העגל, ולכן היו צריכים כפרה רק על פלגא דגופא, ומזה יש ללמוד שאשת תלמיד חכם היא נחשבת לחלק ממנו עצמו, ואף היא תזכה בשכר תורתו.

ובזה מבארים את הנוסח המובא ב'הרחמן' בברכת המזון, שכתוב שמי שנשוי יאמר 'הרחמן הוא יברך אותי ואת אשתי', ומי שאינו נשוי אינו אומר כלל גם לא 'הרחמן יברך אותי', והטעם בזה כפי הנתבאר שקודם שאדם נשא אשה הוא רק 'פלג גופא', וא"כ לא שייך לומר 'אותי' שהרי האותי אינו שלם.

.....

הסימן שהיה לאליעזר בקפיצת הדרך

"ויאמר ברוך ה' אלקי אדני אברהם... אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדני" (כ"ד - כ"ז).

איתא במדרש, 'ממה שקפצה לי הדרך, הייתי יודע שבדרך נחני בית אחי אדוני'.

בפשוטו כוונת המדרש שבעצם מה שקפצה לו הדרך, היה בזה סימן ואות לאליעזר שהקב"ה יגמור בעדו למצוא את הזוג ליצחק.

והמגיד מדובנא הוסיף בזה ביאור נפלא, וכדרכו מביא משל באחד ששכר בעל עגלה שיסיע אותו אל אחת העיירות הסמוכות, ונתן לו בעל העגלה משרת שהוא ינהיג לו את העגלה, והמשרת היה איש אלם שלא יודע לדבר, אמר הסוחר לבעל העגלה איך בדעתך להביא לי נהג כזה, הרי הוא לא יכול לדבר איתי, ואיך הוא יאמר לי שהגענו לעיר המבוקשת, ענה לו בעל העגלה, דע לך שאותו משרת לא יתן מנוח לרגלי

הסוסים אפילו זמן קצר בכל הדרך, ורק כשתגיעו למחוז חפצכם אז הוא יעמיד את הסוסים, ואם כן זה לך האות, ברגע שהמשרת יעמיד את הסוסים הרי לך כי זאת העיר שאתה נוסע אליה, והנמשל לאליעזר שהלך לקחת אשה ליצחק הוא לא ידע כלל היכן הוא ימצאה, והוא הלך לחפש בכל ארץ כנען, ואם באמת כך הוא היה ממשיך לחפש הרי זה מאוד רחוק ולא מסתבר שהוא ימצא את רבקה, אבל כיון שהקב"ה עשה לו קפיצת הדרך וברגע אחד הביא אותו עד לאותו העיר שלשם נזדמן, הוברר לו שכאן הוא המקום שעליו למצוא את זוגו של יצחק, שהרי עד כאן הביאו הקב"ה בנס של קפיצת הדרך, ובזה מבואר ג"כ הטעם שאליעזר הביא לרבקה מתנות עוד קודם ששאלה דבר, כיון שראה שלכאן הביאו הקב"ה בהכרח שהיא זוגו של יצחק, וזה כוונת המדרש 'ממה שקפצה לי הדרך - הייתי יודע שבדרך נחני ה' בית אחי אדוני', והיינו שממה שקפצה לי הדרך עד לכאן, אני יודע שכאן הוא המקום המבוקש למצוא את זוגו של יצחק.

בכל שידוך רואים השגחה פרטית

ובאמת שבכל שידוך שיוצא לפועל אע"פ שזה נראה כדבר טבעי, מכל מקום יש כל כך הרבה דברים נסתרים שהקב"ה מגלגל לזה, ויש פעמים שרואים בחוש איך מעשים ופעולות לא שגרתיות זה מה שהביא שידוך לפועל.

ושמעתה מעשה בבחור ישיבה שהלך פעם בשבת ברחוב ונפל לו הכובע, והבחור הרים את הכובע ומיד הניח על הראש בלי להסתכל כלל מה התלכלך ואם אפשר קצת לנער את הכובע וכדו', עבר שם אברך אחד שמאוד התפעל מהיראת שמים של הבחור שנהנה בהלכות שבת, ובירר אחריו עבור ביתו עד שנגמר השידוך למזל טוב, ואחרי שנסגר השידוך נודע לו שטבעו של הבחור שגם ביום חול הוא לא יתעסק בניקוי הכובע שנפל..., ומה' יצא הדבר שדווקא על ידי נפילת הכובע יצא השידוך לפועל בס"ד, ועלינו תמיד לזכור להודות על כל הטוב אשר גמלנו.

.....

לנצל כל יום בעבודת השם

"ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים" (כ"ה - ז').

בביאור כפילות הלשון 'ימי שני', כתב הגרי"מ טיקוצנסקי זצ"ל בספרו גשר החיים (ח"ג פ"ב) דיש ענין של אריכות שנים כפשוטו שהכוונה להרבה שנים, ויש ענין של אריכות ימים שהכוונה בזה שהימים היו מנוצלים וממילא היו ארוכים, וכלשון הזה מצינו בפסוק במשלי "אורך ימים ושנות חיים", ועוד שם "כי בי ירבו ימך ויוסיפו לך שנות חיים", והכוונה בזה שהימים יהיו מלאים על ידי שינצלו אותם כראוי.

ובברכת החודש מבקשים 'חיים ארוכים', ויש שמפרשים שהכוונה כפשוטו לחיים ארוכים, אך זה קשה, שהרי בתפילה זו אנו מבקשים בקשות עבור החודש שמברכים אותו, וא"כ מה שייך לבקש עבור חודש אחד חיים ארוכים, אכן לפי הנ"ל א"ש, שהבקשה שהימים יהיו מלאים ומנוצלים, וזה ממש חיים ארוכים.

וידוע המעשה שפעם נכנס יהודי לבית הקברות בעיר אחת, ועבר בין המצבות וראה שהיה כתוב עליהם 'חמש שנים, עשרים וחמש שנה, שלשים שנה...', והיה נראה שכולם נפטרו צעירים, שאל את החברא קדישא על פשר הדברים, הסבירו לו שכאן כותבים על המצבות שנות עבודת השם בפועל... כדי לעורר אנשים שזה העיקר לחיי עולם הבא.

לעילוי נשמת נשמה טהורה

הנערה רחל ע"ה בת יבדלחט"א הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א
נלב"ע כ"ה מרחשון תש"פ • ת.נ.צ.ב.ה.

נתרם החפץ בעילום שם

לברכה והצלחה בכל העניינים

הוא וכל משפחתו, וכל מילי דמיטב!